
Az üzleti titok büntetőjogi védelme a nemzetközi jogfejlődés tükrében

Pápai-Tarr Ágnes*

1. Bevezetés

A fiatalok bűnözése mindig a társadalom és a büntetőjog érdeklődésének középpontjában áll(t). Az emberek számára különös hírértékkel bírnak a gyermekkorúak, fiataikorúak vagy éppen fiatal felnőttek által elkövetett, általában erőszakos bűncselekmények. Naponta értesülünk felkavaró hírekről, melyek fiatalok által különös kegyetlenséggel elkövetett emberölésekről és más egyre erőszakosabb megnyilvánulásokról számolnak be. Ezek a büntetőügyek mindenkit érdekelnek, sőt megbotránkoztatnak, és mindenkinek van róluk határozott véleménye. A média azonban általában nem az átlagcselekményt mutatja be, hanem a szenzációt rejtő különlegeset, így némileg eltorzítva a valóságot.¹ Ez elmondható általában a média bűnözés ábrázolásáról, de különösen igaz ez a fiatalok által elkövetett cselekményekre.² A büntetőjogot vagy kriminológiát professzionális szinten művelők számára azonban köztudott, hogy a fiatal bűnelkövetőkre ragasztott címke az elvetemült bűnözőről, általában nem igaz.³ Az azonban tény, hogy a fiatalok által elkövetett bűncselekmények mind a közérdeklődés, a politika és a büntetőjogi gondolkodás fókuszában is állnak.

Statisztikai mutatókkal és kriminológiai kutatásokkal is alátámasztva igazolt, hogy a fiatalok bűnelkövetői aktivitása az össz-bűnözésen belül igen magas. Hazánkban 2017-es kimutatások alapján, az összes bűnelkövetőhöz képest a fiataikorúak és a fiatal felnőttek együttes aránya majdnem 27% volt.⁴ Ez a tény is igazolja, hogy mindenképp érdemes kiemelt figyelemmel foglalkozni a fiatal

* Egyetemi adjunktus, Debreceni Egyetem, Állam-és Jogtudományi Kar, Büntetőjogi és Kriminológiai Tanszék.

¹ Kerecsi Klára: A büntetés hatásának elemei, *Büntetőjogi tanulmányok*, MTA Veszprémi Területi Bizottsága, Veszprém, 1999, 14. o.

² Gyurkó Szilvia, Virág György: A bűn és gyermekek ábrázolása a médiában, *Kriminológiai Tanulmányok* 46. OKRI, Budapest 2009. 250-274. o.

³ Csemáné Váradi Erika: A gyermek és fiatalkori bűnözés, in: *Kriminológia-Szakkriminológia*, Complex Kiadó, Budapest 2006. 533.o.

⁴ Ez egészen pontosan a 14 és 24 év közötti korosztályt jelenti a statisztikai adatbázis szerint. Bűnügyi Statisztikai Rendszer adatai: <https://bsr.bm.hu/SitePages/Nyitolap.aspx>.

bűnelkövetői kategóriákkal.

A büntetőjognak hosszú ideje kutatási témája a fiatalkorúakkal szembeni hatékony és preventív büntetőjogi szankciórendszer kialakítása. Mindenki egyetért abban, hogy a fiatalokra életkori sajátosságaikra tekintettel, enyhébb szankciók és külön szabályok vonatkozzanak. Sok más társadalomtudomány között ugyanis a büntetőjognak is kiemelten fontos feladata, hogy különös figyelmet szenteljen a felnövekvő generációnak, hiszen a fiatalok éveken keresztül cipelhetik azokat a súlyokat, melyeket egy-egy büntetőeljárás során ügyészként vagy éppen bíróként az ő vállaikra helyezünk.⁵A „*fiatalság, bolondság*” mára mottóvá formálódott gondolatait mindenki jól ismeri és talán még egyet is ért vele. Vajon meddig lehetünk elnézőek, de legalábbis elnézőbbek az ifjúság „*bolondságaival*” szemben és ennek meddig terjednek a büntetőjogi határai?

A fiatal elkövetők kapcsán vissza-visszatérő probléma a büntethetőségi életkor helyes meghatározása. Időről időre újra napirendi kérdésként vetődik fel a büntetőpolitikában, hogy a büntetőjognak egyáltalán mely életkortól kell beavatkozni, vagyis hány éves kortól büntethető és minősül fiatalkorúnak egy elkövető. Bárhol húzzuk is meg a büntetőjogi felelősségre vonás határait, az szükségképpen igazságtalanságokhoz vezet(het).⁶ Vaskuti András szavaival élve a „*születésnapok mindent eldöntenek*” és ez néha teljesen abszurd élethelyzetekhez vezet.⁷ A büntethetőségi korhatárt éppen csak betöltő vagy a fiatalkort éppen csak meghaladó fiatal felnőtt elkövetővel szembeni igazságtalanságok részbeni kompenzálására, a büntetés kiszabása körében van lehetőség. De vajon maradéktalanul teljesíti-e ezt a feladatát a büntetés kiszabás vagy itt is csupa ellentmondásokkal teli élethelyzetekkel találkozunk?

Hazánkban jelenleg a fiatal felnőtt kor nem tekinthető önálló elkövetői kategóriának, azonban a büntetés kiszabási tényezők között enyhítő körülményként értékeli a bíróság. Mivel a fiatal felnőtt fogalma jogszabályi szinten nem kerül meghatározásra, adott a kérdés, hogy kit is tekinthetünk ma Magyarországon büntetőjogi szempontból fiatal felnőttnek. Tanulmányomban most erre a kérdésre keresem a választ azzal, hogy megvizsgálom a kérdéskör elméleti és gyakorlati aspektusait. Igyekszem feltárni a hazai bíróságok fiatal felnőtt elkövetőkre vonatkozó ellentmondásoktól sem mentes gyakorlatát.

2. Problémafelvetés

A jelenlegi hatályos büntetőjogunk tehát nem ismeri a fiatal felnőtt kort, mint önálló elkövetői kategóriát. A 2012. évi C. törvény (Btk.) elfogadását és hatálybalépését megelőző hosszas büntetőjogi kodifikációs folyamat során többször

⁵ Némedi István: „Óriás leszel”- avagy gyermekfelfogásunk naiv optimizmusa, *De iurisprudentia et iure publico, Jog –és Politikatudományi Folyóirat*, 2015/2., <http://dieip.hu/wp-content/uploads/2015-2-07.pdf>

⁶ Tóth Mihály: Remények és aggodalmak negyedik büntető törvénykönyvünk bölcsőjénél, *Állam-és Jogtudomány*, 2011. LII/4. 448-449.o.

⁷ Vaskuti András: *A New York-i Gyermekjogi Egyezmény 37. és 40. cikkének érvényesülése a kiskorúak büntető igazságszolgáltatásában*. Jog és Állam 14., Károlai Gáspár Református Egyetem ÁJK. 2010.

felmerült– külföldi tapasztalatokra is hivatkozva –,⁸ hogy meg kellene fontolni hazánkban a fiatalkorúakra vonatkozó rendelkezéseknek a fiatal felnőttekre való kiterjesztését. Ennek indoka egyrészt, hogy a 18. életév betöltésével a felnőtté válás folyamata még egyáltalán nem zárult le. Kriminológiai kutatások mutattak rá, hogy a fiatal felnőtt korosztály kriminalitási jellemzői sokkal több rokon vonást mutatnak a fiatalkorúak kriminalitásával, mint a felnőtt korúakéval.⁹

A gyermekkor, fiatalkor és fiatal felnőtt kor csupán az életkor elhatárolása alapján nem élesen elkülöníthető kategóriák, ezt támasztja alá az azonos társadalmi és pszichés háttér, a bűncselekmények motivációja és az elkövetett cselekmények hasonlósága is.¹⁰ Ennek fényében nem véletlen tehát, hogy felmerül annak az igénye, hogy ez a hasonlóság a büntetőjogi szabályozás szintjén is megjelenjen.

A 21. századi információs forradalom hatására a fiatalok összehasonlíthatatlanul szélesebb körű ismeretanyaggal rendelkeznek, mint akár 50 évvel ezelőtt. Az már azonban más kérdés, hogy önmagában az információ gazdagság elegendő-e a jó és a rossz közötti tudatos választáshoz.¹¹ Ugyanakkor a mai társadalmakban a felgyorsult információk ellenére a fiatalok önállósodása, vagyis a társadalmi érés meglehetősen kitolódott. Ez magyarázható a diplomások számának emelkedésével, a párkapcsolatok átalakulásával, megváltozott munkaerő piaci helyzettel, mely azt eredményezi, hogy a fiatalok sokkal tovább maradnak anyagi és akár kényelmi megfontolások miatt a szüleik mellett.¹² A mai modern társadalmakban ismeretes és lassan komoly, már-már kezelésre szoruló problémát jelent, a szüleik nyakán maradt „Mamahotel” és „Papabank” előnyeit élvező, úgynevezett Pán Péter gyermekek szindrómája. A Pán Péter gyerekről a szülei gondoskodnak, önálló életre képtelen, kitolódik az önállósodás és egyben a gyermekvállalás időpontja is. Kérdés, hogy erre a társadalmi jelenségre a büntetőjognak is kell-e reagálnia, és ennek megfelelően felemelni a fiatal felnőtt kor határait.

A téma kapcsán két elméleti kérdés is körvonalazódik. Egyrészt, hogy kell-e a fiatal felnőttekre kiterjeszteni a büntetőjognak a fiatalkorúakra vonatkozó rendelkezéseit? Másrészt pedig, hogy egyáltalán kit tekinthetünk fiatal felnőttnek? A társadalmi tendenciákat is figyelembe véve, szükséges-e a fiatal felnőtt kor életkori határait magasabb életkorban megállapítani? Mielőtt részletesebben rátérnénk a fiatalkorúakra vonatkozó szabályoknak a fiatal felnőttekre való alkalmazásáról szóló szakmai álláspontok ismertetésére,

⁸Ligeti Katalin szerint szinte minden európai állam ismeri már a 18-21/23/25 éves elkövetői körnek a felnőttektől elkülönülő büntetőjogi megítélését. Ligeti Katalin: A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatási törvényének koncepciója. *Büntetőjogi Kodifikáció*, 2006/2, 29. o. Nagy Ferenc szerint is tendencia, hogy a fiatalkorúak büntetőjogát 18-21 éves fiatal felnőttekre is alkalmazzák. Nagy Ferenc: A fiatalkorúak büntetőjoga reformjának szükségességéről, *Magyar Jog*, 1994/5. 285.o.

⁹Bogár Péter, Margitán Éva, Vaskuti András: *Kiskorúak a büntető igazságszolgáltatásban*, KJK Kerszöv, Budapest, 2006. 17. o. Csúri András: *A fiatal felnőttkor, mint büntetőjogilag releváns életszakasz*, Doktori értekezés, Szegedi Tudományegyetem, 2008. 17-73. o.

¹⁰Bogár, Margitán, Vaskuti: i.m.17. o., Lévy Miklós: A fiatalkorú bűnelkövetőkkel szemben kiszabható büntető szankciók reformja, *Magyar Jog*, 1994/6. 343.o.

¹¹Bogár, Margitán, Vaskuti: i.m. 41.o.

¹²Mocsáry Eszter: Gyermekkorú bűnelkövetők és áldozatok, *Debreceni Jogi Műhely*, 2017/1-2. szám. http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/1_2_2017/gyermekkoru_bunelkovetok_es_aldozatok/

mindenképp érdemesnek tűnik néhány gondolat erejéig foglalkozni azzal, hogy a tudomány kit is tekint fiatal felnőttnek. Egyáltalán nem hiábavaló ennek a kérdésnek a tisztázása, hiszen így jutunk közelebb annak a pontos meghatározásához is, hogy milyen életkorú személyekre szeretnénk egyáltalán a fiatalokúakra vonatkozó szabályokat kiterjeszteni.

3. A fiatal felnőtt kor jogszabályi és tudományos meghatározása körüli nehézségek (18-21 vagy 18-24, 25?)

A fiatal felnőtt kor fogalma büntető jogszabályi szinten sehol nem nyer megfogalmazást. Tudjuk azonban, hogy a büntetőjog különböző életkorokhoz különböző jogkövetkezményeket fűz. A Btk.-ban találunk olyan szabályt, mely kifejezetten a fiatal felnőttekre is vonatkozik, nevezetesen az életfogytig tartó szabadságvesztés nem szabható ki azzal szemben, aki a bűncselekmény elkövetésekor a 20. életévét még nem töltötte be.¹³ Ezen kívül a Btk. a fiatal felnőtt életkori kategóriájával nem foglalkozik.

A Bv. törvény a 21. életévhez fűz számos jogkövetkezményt. Ehhez az életkorhoz köti például a szabadságvesztés végrehajtási fokozatának a megváltoztatását. Azokra az esetekre ugyanis, amikor a fiatalokúként elítélt betölténé még a végrehajtás megkezdése előtt vagy a végrehajtás során a 21. életévét, a büntetés-végrehajtási bíró dönt a Btk. általános szabályai szerint a végrehajtási fokozatról.¹⁴ Ezzel összhangban a Bv. törvény értelmező rendelkezései között találunk utalást, hogy fiatalokúnak kell tekinteni a szabadságvesztés végrehajtás szempontjából azt is, aki a 18. életévét betöltötte, de a 21. életévét még nem.¹⁵ A fiatalokúak pártfogó felügyelete megszűnik a 21. életév betöltésével.¹⁶ Ugyancsak a 21. életévhez fűzött jogkövetkezmény, hogy a javítóintézeti nevelésre ítélt fiatalokút, a 21. életév betöltésével az intézetből el kell bocsátani.¹⁷ A letartóztatását javítóintézetben töltő fiatalokút, szintén a 21. életév betöltésekor kell büntetés-végrehajtási intézetbe szállítani.¹⁸

Felvetődik a kérdés, hogy a jogalkotó által meghatározott 21. életév vajon a fiatal felnőtt kor határait is igyekszik kijelölni? Vagy véletlen lenne csupán, hogy éppen a 21. életévhez fűződik számos olyan jogkövetkezmény, amiből arra lehet következtetni, hogy ezt a korosztályt többé nem fiatalokúként, hanem felnőttként kívánja kezelni a jogalkotó is? Tény azonban, hogy a jogalkotó a fiatal felnőtt tekintetében, egyértelmű és minden kétséget kizáró definíciót büntető jogszabályban egyáltalán nem ad.

A fiatal felnőtt kor fogalmának meghatározása a tudomány képviselőit is állásfoglalásra késztetik. Földvári József még a 70-es évek elején a

¹³ 2012. évi C. törvény (Btk) 41. § (1)

¹⁴ 2013. évi CCXL. törvény 54. § (1)-(2) bekezdés.

¹⁵ 2013. évi CCXL. törvény 82. § 1. pont

¹⁶ 2013. évi CCXL. törvény 315. § (5) bekezdés

¹⁷ 2013. évi CCXL. törvény 382. § (1) bekezdés

¹⁸ 2013. évi CCXL. törvény 415. § (3) bekezdés

következőképpen tette fel a kérdést: „*az ismeretek szűkebb köre, az értékelés felszínesebb volta, a még kiforratlan személyiség meddig enyhítheti a felelősségre vonást?*”¹⁹ Úgy tűnik, hogy ez a kérdés mindig is egy bizonytalansági tényező volt a tudományban és a gyakorlatban is, hiszen még a szocialista Btk. hatályának idején, Rendeki Sándor is arról számolt be, hogy nem egységes a fiatal felnőtt kor meghatározása. A szocialista Btk. kommentár 22-23 éves korig, míg Molnár László 21-22 éves korig, addig Földvári József 20-21 éves korig látta értékelhetőnek enyhítő körülményként.²⁰

A hatályos Btk. kodifikációja során a Ligeti Katalin féle Koncepció a 21. életévben határozta volna meg a fiatal felnőtt kor felső határát, azzal, hogy a szerző maga is hozzáteszi, hogy a nemzetközi dokumentumok kiterjesztik ezt az életkort a 25. életévre.²¹ Lévay Miklós egy korábbi tanulmányában fejlődés lélektani és kriminálpolitikai szempontból a fiatal felnőttek életkori határait a 18-21 éves időintervallumban rögzíti.²² Csemáné Váradi Erika és Lévay Miklós 2002-ben megjelent tanulmányukban, a fiatal felnőtt kor vonatkozásában már úgy foglalnak állást, hogy amennyiben önálló kategóriaként szabályozásra kerül, akkor mindenképp a „*gyermekvédelmi törvénnyel is összhangban*” kell megállapítani az életkori határokat, ennek megfelelően fiatal felnőtt az a nagykorú, aki a 24. életévét még nem töltötte be.²³

Nagy Ferenc egyik cikkében hivatkozik arra, hogy az európai államok többsége a fiatalokúakra vonatkozó szabályozást a 18-21 év közötti fiatal felnőttekre is kiterjeszti.²⁴ Tóth Mihály is felhívja a figyelmet arra, hogy még a szigorúbb alsó életkori határt meghatározó országokban is a fiatal felnőttekre, 18-21, és 23 évesekre speciális enyhébb szabályok vonatkoznak.²⁵ Fenyvesi Csaba és Herke Csongor a fiatal felnőtt kor felső határát a 25. életévben állapítaná meg.²⁶ Csúri András ezt az elkövetői kört két kategóriára osztja. A szűkebb értelemben vett fiatal felnőtt a 18 és 21 év közötti elkövető, aki a fiatal felnőtt kor alsó határát képezi. Erre az elkövetői kategóriára javasolja – német minta alapján – a fiatal nagykorú fogalmának a bevezetését és bírói döntés alapján a fiatalkorúak jogának alkalmazását. A tágabb értelemben vett fiatal felnőtt a 21. életévét már betöltött, de a 25. életévét még be nem töltött elkövető. Ezen elkövetői kategóriára a büntetés enyhítés törvényi lehetőségének bevezetését szorgalmazza.²⁷

Látható, hogy a büntetőjog tudomány legnevesebb hazai művelői között sincs egy egységes fogalom a fiatal felnőtt kategóriájára. Adottak ugyanakkor a nyomós kriminológiai érvek, és nemzetközi tendenciák, hogy a fiatal felnőtteket külön

¹⁹ Földvári József: *A büntetés tana*, Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1970. 327.o.

²⁰ Rendeki Sándor: *A büntetés kiszabása, Enyhítő és súlyosító körülmények*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1976. 164. o.

²¹ Ligeti: i.m. 30. o.

²² Lévay (1994) i.m. 343.o.

²³ Csemáné, Lévay: i.m. 26. o.

²⁴ Nagy Ferenc: i.m. 285.o.

²⁵ Tóth Mihály: Az új Btk. bölcsőjénél, *Magyar jog*, 2013/9. 530.o.

²⁶ Fenyvesi Csaba, Herke Csongor: A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatási törvényének koncepciója a hatályos szabályozás tükrében, *Rendészeti szemle*, 2007/9. 57. o.

²⁷ Csúri: i.m. 160.o.

elkövetői körként kellene kezelnünk, anélkül hogy egyáltalán lenne egységes definíciónk erre a kategóriára.

4. A fiatalkorúakra vonatkozó szabályok alkalmazásának kiterjesztése a fiatal felnőtt elkövetőkre

A gyermekkor, fiatalkor és fiatal felnőttkor kérdéseivel foglalkozó nemzetközi dokumentumok az életkori határok meghúzásának feladatát a részes államokra bízák. Több nemzetközi dokumentum szorgalmazza ugyanakkor, hogy a fiatalkorúakra vonatkozó szabályok alkalmazását ki kellene terjeszteni a fiatal felnőttekre (anélkül, hogy konkrétan állást foglalna, hogy ki a fiatal felnőtt). Ez a gondolat egyértelműen megtalálható a Pekingi Szabályokban,²⁸ valamint az Európa Tanács R. (2003) 20. sz. Ajánlása már a preambulumban is leszögezi, hogy a fiatal felnőttekre hasonló reagálási módokra lehet szükség, mint a fiatalkorúaknál.²⁹ Az Ajánlás 11. pontja pedig rögzíti, hogy bírói mérlegelés alapján, biztosítani kell, hogy a 21. életévet be nem töltött fiatal felnőttek tekintetében is lehessen a fiatalkorúakra vonatkozó szabályokat alkalmazni, amennyiben érettségi szintjük miatt nem felelhetnek cselekményeikért úgy, mint a felnőttek.³⁰

Az új Btk. kodifikációjának időszaka alatt megjelenő magyar szakirodalomban számos olyan véleménnyel találkoztunk, mely a fiatal felnőtt önálló elkövetői kategóriájának bevezetését szorgalmazta. Emellett foglalt állást Csemáné Várad Erika és Lévy Miklós szerzőpáros, akik 3 lehetséges szabályozási metódust is felvázoltak.³¹ Az első megoldás szerint a fiatal felnőttekre általánosságban törvényi szinten kellene kiterjeszteni a fiatalkorúakra vonatkozó szabályozást. Kétségtelenül ez a megoldás szolgálná leginkább a jogbiztonság és jogegyenlőség követelményét, de a születésnapok merev meghatározásával ez a rendszer egészen biztosan igazságtalanságokhoz vezetne. Ennek a megoldásnak a bevezetése ugyanakkor a büntető igazságszolgáltatási rendszerre is új feladatokat róna, hiszen növekedne a fiatalkorúak ügyeinek a száma, illetve ugyanennyivel csökkenne a felnőtt bűnelkövetők ügyeinek aránya. Azt, hogy ez napjainkban mit is jelentene egészen pontosan az alábbi táblázat foglalja össze.

Elkövetők életkora	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Gyermekkorú (0-13)	2197	1488	1375	1662	1409	873
Fiatalkorú (14-17)	10 211	8 723	7 788	7 623	6 433	3 377
Fiatal felnőtt (18-24)	22 313	22 166	20 197	20 151	17 633	10 312
Felnőtt (25-59)	67 012	69 527	66 073	64 875	60	34

²⁸ Pekingi szabályok 3.3. pontja. ld. részletesen: Lévy (1994): i.m. 343.o.

²⁹ Lévy Miklós: Az Európa Tanács R (2003) 20. számú ajánlása a bűnelkövetőkre vonatkozó igazságszolgáltatási rendszerről, *Család, Gyermek, Ifjúság*, 2005/3. 21-28.o.

³⁰ Ld. Csúri: i.m.126. o.

³¹ Csemáné Várad Erika, Lévy Miklós: A fiatalkorúak büntetőjogának kodifikációs kérdéseiről -Történeti és jogösszehasonlító szempontból, *Büntetőjogi Kodifikáció*, 2002/1. 25. o.

					574	880
Időskorú (60-)	4 079	4 703	4 863	5 432	5 687	3 306
Ismeretlen		448	70	31	17	9
Összesen	103 615	105 584	99 018	98 136	90 369	51 896

A Bűnügyi Statisztikai Rendszer adatai alapján. (A 2018-as év csak 2018. június 30-ig tartalmaz adatokat)

Amennyiben az elmúlt néhány év tendenciáit megvizsgáljuk, a fiatalok és a fiatal felnőttek számaránya az utóbbi időben egyértelműen csökkenő tendenciát mutat. Természetesen tudjuk azt, hogy önmagában számadatokkal a bűnözést és annak struktúráját jellemezni hiba volna. Jelen esetben a csökkenés alighanem a népesség csökkenésével magyarázható. Az össz-bűnözésen belül azonban a mutatók aligha változnak, vagyis a csökkenő számok ellenére az összes bűnelkövetőhöz viszonyítva, továbbra is jelentősnek tekinthető a fiatal felnőttek bűnelkövetői aktivitása. Ez pedig továbbra is arra enged következtetni, hogy mindenképp érdemes ezzel az elkövetői kategóriával külön foglalkozni.³²

Amennyiben a fiatal felnőtteket is fiatalokként kezelnék, akkor jelentősen növekedne a fiatalok ügyeinek a száma, körülbelül háromszorosára.³³ A fiatalok bíróságának kizárólagos illetékessége megszűnt ugyan,³⁴ de a fiatalok bírósága továbbra is speciális összetételben jár el,³⁵ így az ügyek megsokszorozódása a kisebb bíróságokat lehetséges, hogy nehézségek elé állítaná. Erre tekintettel ezt a megoldást a kodifikáció során, de napjainkban is csak mértéktartással és kellő óvatossággal szabad kezelni.

A második megoldás, amit a fenti szerzők vázolnak, hogy a jogalkalmazóra lehetne bízni, hogy esetről esetre ítélje meg a törvényben meghatározott ismérvek alapján, hogy konkrét büntetőügyben a felnőtt vagy fiatalokra vonatkozó rendelkezéseket alkalmazza-e. Ez a verzió már sokkal inkább megteremti az egyéniesítés lehetőségét, hiszen az ügyész, valamint a bíró mérlegelésének függvénye, hogy akár az elkövető személyiségének átfogó értékelése alapján, akár a fiatalokra jellemző bűncselekmények tipikus jegyeit figyelembe véve, esetről este döntsenek a fiatalokra vonatkozó szabályok alkalmazásáról, vagy éppen annak mellőzéséről.³⁶ Ezzel a megoldással szembeni kritika, hogy túl nagy szabadságot ad a bírónak, és a bíró egyéni meggyőződésétől és szigorától függ majd, hogy az azonos korú elkövetőre az enyhébb fiatalok vagy a szigorúbb felnőttkor szabályait alkalmazza. A harmadik megoldás szerint pedig kizárólag

³² A statisztikai adatok szerint az összes bűnelkövető megközelítőleg 20%-a fiatal felnőtt.

³³ Arra hívja fel a figyelmet Lévay Miklós is, hogy kriminálpolitikai szempontból aggályos lenne a fiatalok felső határának az általános felemelése. Lévay (1994): i.m. 343.o.

³⁴ Tóth Miklós egyik cikkében ennek visszaállítása mellett foglal állást, hiszen a kizárólagos illetékességnek a visszaállításával nagyobb figyelmet kapnának a szakmai szempontok, nevezetesen, az ilyen ügyekben érvényesítendő speciális garanciák és így biztosítható lenne a fiatalok fejlettségének megfelelő szintű eljárás és ítélkezés. Ld. Tóth Miklós: A büntethetőségi korhatár hatályos szabályozásának problematikája, *Magyar Jog*, 2017/4. 215.o.

³⁵ 2017. évi XC. törvény, (új Be.) 680. §.

³⁶ Ez a jogalkotói megoldás létezik a német és osztrák büntetőjogban. Ld. Bogár, Margitán, Vaskuti: i. m. 48-51.o., továbbá Csúri: i.m. 73-108. o.

csekélyebb súlyú bűncselekmények esetén és visszaesőnek nem minősülő fiatal felnőttekre lehetne a fiatalkorúakra vonatkozó szabályokat alkalmazni. A szerzők ez utóbbi kompromisszumos megoldás mellett tették le voksukat.

Ez utóbbi javaslattal egyetértve, Ligeti Katalin a 2006-ban kidolgozott fiatalkorúak önálló büntető igazságszolgáltatási törvényének koncepciójában, objektív feltételekhez köti a fiatalkorúakra vonatkozó rendelkezéseknek a fiatal felnőttekre való kiterjesztését. Ezek pedig a következők: az elkövetett cselekmény ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő, az elkövető nem visszaeső, és nem bünszervezetben követte el a cselekményt.³⁷ Ezekben az esetekben a fiatal felnőttekre a fiatalkorúakra vonatkozó szabályokat lehet alkalmazni, a javítóintézeti nevelés és a fiatalkorúak pártfogó felügyeletének kivételével. A koncepció tehát éppen a nevelési célt szem előtt tartó jogintézmények lehetőségétől fosztotta volna meg a fiatal felnőtteket. Másrészt a fiatal felnőttek pszichés jellemzői és személyiségjegyeik, befolyásolhatóságuk nemcsak a csekélyebb súlyú bűncselekményeknél relevánsak, hanem ugyanígy érvényesek a nagyobb tárgyi súlyú bűncselekményeknél is. Kifogásolható tehát, hogy a bűncselekmény súlyától tenné függővé a szerző a fiatalkorúakra vonatkozó szabályok kiterjesztését.

Az IRM által 2008. márciusára datálható tervezet, már szakított a fiatalkorúak büntetőjogának önállóságával és a Btk. Általános részében külön fejezet alatt szabályozta volna a fiatalkorúak büntetőjogát, de még ez is külön kategóriaként kezeli a fiatal felnőttkort, mely esetére a javítóintézeti nevelés kiterjesztését is előírnyozta.³⁸

Bár a büntetőjogászok széles tábora támogatta a fiatalkorúak önálló büntető kódexének a megalkotását és a fiatal felnőtt korú elkövető önálló szabályainak a bevezetését, végül az új Btk. a jogtörténeti hagyományokra is hivatkozva, nem szabályozza önállóan a fiatalkorúak büntetőjogát és a fiatal felnőtt kor, mint büntetőjogilag releváns életszakasz sem került be a Btk.-ba.³⁹ Így maradt továbbra is a feladat a bírói gyakorlat számára, hogy kialakítsa a fiatal felnőtt fogalmát és az enyhítő körülményként történő figyelembevételének a szabályait.

5. Fiatal felnőtt kor a bírói gyakorlatban

Jelenleg a büntetés kiszabása körében figyelembe vehető enyhítő és súlyosító körülményeket nem taxatív módon felsoroló Bkv. 56. kifejezetten két helyen is utal a fiatal felnőttkorra. Az egyik helyen a büntetlen előélet, mint enyhítő körülmény kapcsán megállapítja, hogy ez fiatalkorú és a fiatalkort néhány évvel meghaladott, fiatal felnőtt esetén nem értékelhető enyhítőként. A másik helyen pedig utal arra, hogy a fiatal felnőtt kor általában enyhítő körülmény. A fiatal felnőttől tehát a Bkv.

³⁷ Ligeti: i.m. 30. o.

³⁸ Ld. részletesen: Csúri: i.m. 154. o.

³⁹ Vaskuti András egyenesen sajnálatát fejezi ki, hogy nem történt meg a fiatal felnőtt kor törvényi meghatározása és rájuk külön szabályok kialakítása. Ld.: Vaskuti András: Az életkor és a fiatalkorúakra vonatkozó rendelkezések az új Btk.-ban, *Jogtudományi Közlemény*, 2015/3. 182. o.

alapján mindössze annyit tudunk, hogy néhány évvel haladja meg a 18. életévet. Azt azonban, hogy mennyi pontosan az a néhány év, sem a Btk., sem a bírói gyakorlat pontosan nem rögzíti.

5.1. A fiatal felnőtt kategóriájának meghatározása a bírói gyakorlatban.

Elmondható, hogy nemcsak a tudomány és a nemzetközi tendenciák mutatnak meglehetősen heterogén képet a fiatal felnőtt életkori határait illetően, hanem a bírói gyakorlat is. Ennek azonban már-már jogtörténeti hagyományai vannak hazánkban. 1965-ben a kaposvári megyei bíróság határozott álláspontot fogadott el a fiatal felnőtt életkor kapcsán, leszögezve, hogy „*az állandó bírói gyakorlat szerint a 18-21 év közötti életkor vehető figyelembe enyhítő körülményként*”.⁴⁰ Míg a 19 éves terhelnél egyértelmű, hogy fiatal felnőtt korú, nem volt evidens a 23 éves vádlott esetében, aki a fiatakkort már öt évvel meghaladta, így a bíróság szerint a büntetés kiszabása szempontjából az életkornak „*különösebb jelentőséget nem lehet tulajdonítani*”. A bírói ítélet azonban nem azt mondta ki, hogy egyáltalán nem lehet a fiatalabb életkornak jelentőséget tulajdonítani. Természetesen mintha azt rejtené magában a döntés, hogy a 23. életévnél már nem értékelhető enyhítőként a kérdéses körülmény.⁴¹ A felsőbb bírósági gyakorlat már nagyon korán rámutatott arra is, hogy tévesen értékelte enyhítő körülményként a bíróság a 26 éves terhelt életkorát enyhítő körülményként.⁴²

Mondhatni az eltérő bírói gyakorlat terhes öröksége a mai magyar jogalkalmazást is jellemzi. A jelenlegi bírói gyakorlatban a fiatal felnőtt életkori meghatározását illetően egységes jogalkalmazásról nem igen beszélhetünk. Amennyiben megvizsgáljuk a kapcsolódó bírósági döntéseket, meglehetősen színes képet kapunk arról, hogy milyen ügyekben és hány éves életkorú fiatalokkal szemben alkalmazta a bíróság a fiatal felnőtt kort enyhítő körülményként. Abban a bírói gyakorlat tökéletesen egyetért, hogy a 18 és 21 éves kor közötti elkövetők egészen biztosan fiatal felnőttnek számítanak.⁴³ Számos bíróság, többek között a Kúria is, a 21. életévnél húzza meg a fiatal felnőtt kor határát.⁴⁴ A bírósági határozatok között olyan téves indokolással is találkozunk, ahol a 18 és 21 év közötti korosztályra, mint az „*egységes bírói gyakorlat által kialakított*” fiatal felnőtt elkövetői kategóriára hivatkoznak.⁴⁵ Ez az egységes bírói gyakorlat azonban a fiatal felnőtt kor tekintetében, jelenleg Magyarországon nem létezik. Nagy eltérés figyelhető meg ugyanis a bírói gyakorlatban, hogy a 21. életkor után értékelhető-e és ha igen meddig értékelhető a vádlott életkora enyhítő körülményként. Találunk a gyakorlatban példát arra, hogy a 22 éves kort, mint fiatal felnőtt kort értékelte enyhítőként a bíróság.⁴⁶ A Pécsi Ítéletábla egyik döntése szerint a fiatal felnőtt az,

⁴⁰ Bf. 862/1965. sz. kaposvári megyei bíróság. Földvári József: i.m. 327.

⁴¹ Rendeki: i.m. 164.o.

⁴² Földvári: i.m. 327.o.

⁴³ Zalaegerszegi Törvényszék 3.B.34/2015/32, Fővárosi Törvényszék 9.B.1681/2014/91, Fővárosi Ítéletábla 5.Fkv.19/2015/35, Fővárosi Ítéletábla 3.Bf.452/2013/35, Szegedi Ítéletábla Bf.II.498/2014/7, Kúria Bfv.I.522/2015/5, Kecskeméti Törvényszék 11. B. 113/2015/15.

⁴⁴ BH 2000.82, Kúria Bfv.I.522/2015/5, Fővárosi Ítéletábla 5.Bf.102/2015/7.

⁴⁵ Fővárosi Ítéletábla 1.Bf.229/2015/10.

⁴⁶ Nyíregyházi Törvényszék 2.B.802/2015/37, Fővárosi Törvényszék 7.B.170/2016/40, Debreceni Törvényszék 1.Bf.329/2015/12, Debreceni Ítéletábla Bf.I.912/2014/6, Szegedi Ítéletábla

„aki a tizennyolcadik életévét néhány esztendővel meghaladta, ennek felső határát azonban a huszonkettedik életévben indokolt megvonni”, ezért a 23 éves vádlott esetén a fiatal felnőtt kort már nem tekintette enyhítő körülménynek.⁴⁷ Amíg az első fokú bíróság a 23 éves életkort enyhítőként értékelte, addig a főügyészség álláspontjával egyetértve a Győri Ítéltábla a 23 éves elkövetőt már szintén nem tekintette fiatal felnőttnek.⁴⁸ Ezzel szemben a gyakorlatban számos példát találunk arra is, hogy a 24. életévét még be nem töltött elkövetőnél a fiatal felnőtt kort enyhítőként értékelte a bíróság.⁴⁹ Sőt arra is van példa, hogy a 24. életévét kevéssel meghaladó életkornak is tulajdonított enyhítő hatást a bíróság.⁵⁰

Az elkövető szempontjából mindenképpen méltánytalannak tűnik, hogy vannak olyan bíróságok, melyek a 21. életév után már nem tulajdonítanak jelentőséget az életkornak,⁵¹ és külön utalnak rá, hogy a fiatal felnőtt kort kevéssel meghaladó életkor már nem enyhítő körülmény. Míg más bíróságok máshol húzzák meg a fiatal felnőtt kor határait és még a későbbi életkort is enyhítő körülményként értékelik, avagy figyelembe veszik még a fiatal felnőtt kort kevéssel meghaladó életkort is.⁵²

Az eltérő bírói gyakorlat egységesítése érdekében, elsőként a Szegedi Ítéltábla a 2012/1. számú Büntető Kollégiumi véleményében leszögezi, hogy fiatal felnőtt az, aki a bűncselekmény elkövetése időpontjában a 18. életévét már betöltötte, de a 24. életévét nem. A Büntető Kollégiumi vélemény indokolása szerint a fiatal felnőtt kor fogalmát a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (Gyvt.) határozza meg. Eszerint fiatal felnőtt „az a nagykorú személy, aki a 24. évét nem töltötte be.” A törvény rendelkezései is alátámasztják, hogy a fiatalok a 24. életévüknek betöltésével érik el értelmi és erkölcsi fejlődésüknek azt a fokát, illetve szereznek olyan jellegű és mértékű élettapasztalatot, amelyek birtokában már nem indokolt, hogy a törvény fiatal korokra tekintettel kedvezményben vagy védelemben részesítse őket.

A Debreceni Ítéltábla a 3/2012 (V. 24) Büntető Kollégiumi véleményével csatlakozott a Szegedi Ítéltábla korábbi véleményéhez, így jelenleg már két ítéltábla is egységes álláspontot képvisel a fiatal felnőtt életkor felső határát

Bf.I.341/2013/13.

⁴⁷ Pécsi Ítéltábla Bhar.II.3/2014/7.

⁴⁸ Győri Ítéltábla Bf.11/2017/4.

⁴⁹ Szegedi Ítéltábla Bf.II.838/2015/32., Szegedi Ítéltábla Bf.II.114/2016/5, Szegedi Ítéltábla Bf.I.309/2014/24, Győri Ítéltábla Bf.75/2014/8.

⁵⁰ Szegedi Ítéltábla Bf.I.1/2016/25.

⁵¹ Mellőzte az ítéltábla vonatkozásában a fiatal felnőttkor enyhítő körülményként történő értékelését, mivel az I. rendű vádlott a bűncselekmények elkövetése idején már 24 éves is elmúlt, így - figyelemmel az 56/2007. BK véleményre is - ezen enyhítő körülmény a javára nem vehető figyelembe. Fővárosi Ítéltábla Bf. 36/2017/12. Egy másik ügyben a Kúria fejti ki, hogy a vádlott fiatal felnőtt volta - az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben - nem volt a javára értékelhető, miután az emberölés előkészületének büntetést huszonegyedik életévének betöltése után követte el. Kúria Bfv.I.588/2015/5, Ld. továbbá: Kecskeméti Törvényszék 11. B. 113/2015/15.

⁵² BH. 2000.7.282. Az ügyész álláspontjával ellentétben helyesen tekintette a bíróság enyhítő körülménynek a vádlott életkorát, mivel a vádlott a cselekmény elkövetésekor nem egészen egy hónappal volt idősebb 21 évesnél, és ez fiatal felnőttkornak, így enyhítő körülménynek tekintendő. BH 2001. 152. Továbbá enyhítő körülmény, hogy vádlott az adott ügyben terhére megállapított cselekményeket a fiatal felnőttkort alig meghaladó életkorban követte el.

illetően. A többi ítélet tábla vonatkozásában a fiatal felnőttkor egységes alkalmazása tekintetében adatot nem találtam. Egy 2015-ös EBH alapján azonban úgy tűnik, hogy a Kúria a fiatal felnőtt kor határát továbbra is a „kialakult ítélkezési gyakorlatra” hivatkozva, a 18 és 21 év között határozza meg.⁵³ Ugyanakkor tovább színesítve a képet, érdemes felhívni a figyelmet arra is, hogy pl. a Bűnügyi statisztikai rendszer, fiatal felnőttként tartja számon a 18 és 24 év közötti korosztályt.

Dacára annak, hogy az életkorok merev meghatározása abszurd élethelyzetekhez és igazságtalanságokhoz vezet, szükséges lenne egy egységes jogalkalmazói iránymutatásra, hogy pontosan hány éves korig vehető figyelembe a fiatal felnőtt kor, mint enyhítő körülmény. Az is igazságtalannak tűnik ugyanis, hogy a fiatal felnőtt kor enyhítő körülményként történő figyelembe vétele attól függ, hogy a terhelt hol követ el bűncselekményt, hol lakik, hol van a szokásos tartózkodási helye, ügyét éppen melyik bíróság vagy bíró tárgyalja.

5.2. A fiatal felnőtt kor, mint enyhítő körülmény és a bűncselekmény tárgyi súlya.

Elvileg hosszú ideje kialakult bírósági gyakorlata van annak, hogy a fiatal felnőtt kor valamennyi, még a kiemelkedően súlyos bűncselekmények esetén is enyhítő körülményként értékelendő. Az egyéniség kiforrotlansága, befolyásolhatósága, ami a fiatal felnőtt kor értékelésének az alapja, nem függ az elkövetett bűncselekmény súlyától. A még befolyásolható és még kiforrotlan személyiség ugyanúgy követhet el csekélyebb és nagyobb tárgyi súlyú bűncselekményt is. Ezek alapján, semmi nem indokolja, hogy a fiatal felnőtt kort nagyobb tárgyi súlyú bűncselekményeknél a jogalkalmazó ne vegye figyelembe.⁵⁴ Az ítélkezési gyakorlatban találunk példát minősített emberölésre, életveszélyt okozó testi sértésre, sőt erőszakos nemi deliktumokra is, amikor a fiatal felnőtt kor enyhítő körülmény.⁵⁵ Első ránézésre így nehéznek tűnik épkezláb jogi érvekkel alátámasztani, hogy miért nem vette figyelembe a bíróság, a médiában is nagy nyilvánosságot kapó trafikos gyilkosság 19 éves elkövetőjénél enyhítő körülményként a fiatal felnőtt kort. A bíróság azonban mindenkit meggyőző módon, a kétszeres értékelés tilalmára hivatkozott, hiszen az életkorhoz a jogalkotó már azt a kedvezményt fűzte, hogy életfogytig tartó szabadságvesztés nem alkalmazható az elkövetővel szemben, mert még nem töltötte be a huszadik életévét.⁵⁶ Amennyiben ezt a jogi érvelést elfogadjuk, akkor ezt következetesen kellene minden hasonló büntetőügyben alkalmazni. Érdemes lenne tehát egységesen állást foglalni, hogy a fiatal felnőtt kor enyhítő körülményként figyelembe vehető-e életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető ügyekben, amennyiben az elkövető még nem töltötte be a 20. életévét. Amennyiben erre a kérdésre a kétszeres értékelés tilalma miatt a válasz a nem, rögzíteni kellene, hogy

⁵³ EBH 2015. B.28.

⁵⁴ Rendei: i.m. 165.o.

⁵⁵ BH 2007.2.34., BH 2003.271., BH 2014.7.206., Fővárosi Ítélet tábla 4.Bf.279/2016/11, Debreceni Ítélet tábla Bf.I.290/2017/6., Fővárosi Törvényszék B.2129/2013/142.

⁵⁶ Pécsi Ítélet tábla érvelése a Kaposvári trafikos gyilkosság ügyében -Ítélet egy elhíresült büntetőügyben (jogiforum.hu)

azokban az esetekben, amikor az elkövető már a 20. életévét betöltötte, mivel akár életfogytig tartó szabadságvesztésre is ítéhető, nincs akadálya a fiatal felnőtt kor enyhítő körülményként történő figyelembe vételének.

5.3. Büntetlen előélet és fiatal felnőtt kor. Az 56-os Bkv. alapján a világ legegyszerűbb kérdésének tűnhet a büntetlen előélet és a fiatal felnőttkor egymáshoz való viszonya. A Bkv. 56 ugyanis egyértelműen állást foglal atekintetben, hogy a büntetlen előélet sem a fiataalkorú sem a fiatal felnőtt korú esetén nem lehet enyhítő körülmény. Ennek valószínű indoka, hogy a büntetlen előéletnek nagyobb jelentősége van egy idősebb bűnelkövető esetén, mint egy fiatalnál. Annak ellenére, hogy a Kúria kijelölte a fiatal felnőttkor és a büntetlen előélet egymáshoz való viszonyát, a gyakorlatban meglehetősen színes képet látunk ennek a kérdésnek a megítélésénél is. A legtöbb megvizsgált ítéletben a bíróságok tartják magukat a Kúriai iránymutatáshoz, de legalábbis felsőbb bírósági szinten következetesen alkalmazzák, hogy ugyanabban az ügyben nem a büntetlen előélet, hanem csupán a fiatal felnőtt kor bír enyhítő körülményként.⁵⁷ Találunk azonban ezzel ellentétes döntéseket is, amikor a bíróságok mindkét tényezőt enyhítő körülményként értékelik. A Fővárosi Ítéltábla döntése szerint a Btk. 38. § (3) bekezdésének (a „feles” kedvezménynek) az indoka a vádlott fiatal felnőtt életkora, valamint az a tény, hogy korábban a törvénnyel összeütközésbe nem került, és azóta sem indult más büntetőeljárás ellene.⁵⁸ Szintén a Fővárosi Ítéltábla ítéletének indokolásában olvashatjuk, hogy „*a vádlott fiatal felnőtt korára, az abból adódó befolyásolhatóságára és arra tekintettel, hogy a II.r. vádlottal folytatott kapcsolatának időszakától eltekintve a büntető törvénnyel összeütközésbe nem került, a büntetés súlyosítását nem tartotta indokoltnak.*”⁵⁹ A vádlott büntetlenségét és fiatal felnőtt voltát az élet elleni cselekmény miatt kis mértékben, de a javára értékelte a Budapest Környéki Törvényszék.⁶⁰ Végül figyelemreméltóak, bár statisztikailag nem feltétlenül alátámaszthatóak az Egri Törvényszék témával kapcsolatos gondolatai. Ismeretes ugyan, hogy a 20 éves vádlott esetén az eddigi büntetlen előéletét enyhítő körülményként nem lehet értékelni, azonban „*figyelemmel a fiataalkorúak körében rohamosan terjedő egyre nagyobb számban elkövetett bűncselekményekre, ez a nézet kezd meghaladottá válni és a bíróság álláspontja szerint a vádlott esetében addigi kifogástalan életvezetését a javára lehet értékelni.*”⁶¹

Nem egyértelmű az sem, hogy a büntetett előélet mellett a fiatal felnőtt kor értékelhető-e enyhítő körülményként. Ebben a kérdésben az 56-os Bkv. nem nyilatkozik. Találunk azonban még a korai bírói gyakorlatból példát arra, hogy a

⁵⁷ BH 2005. 246., Debreceni Ítéltábla Bf.III.594/2016/13., Győri Ítéltábla Bf.13/2017/7., Győri Ítéltábla Bf.III.94/2017/7., Debreceni Ítéltábla Bf.III.554/2016/4., Miskolci Törvényszék 8.B.24/2015/37., Debreceni Ítéltábla Bf.I.912/2014/6., Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.356/2014/5., Szegedi Ítéltábla Bf.I.309/2014/24, Nyíregyházi Törvényszék 1.B.720/2013/26., Szegedi Ítéltábla Bf.I.341/2013/13, Szegedi Ítéltábla Bf.I.84/2013/27., Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.6/2013/8.

⁵⁸ Fővárosi Ítéltábla Bf.124/2015/9.

⁵⁹ Fővárosi Ítéltábla Bf.165/2015/19.

⁶⁰ Budapest Környéki Törvényszék B.23/2015/11.

⁶¹ Egri Törvényszék 11.B.599/2013/6.

bíróság a büntetett előélet mellett, a fiatal felnőtt kort enyhítőként értékelte.⁶² Azonban a Pécsi Ítéltábla döntései közt olvashatjuk, hogy „*mellőzni kellett az enyhítő körülmények köréből a (terhelt) fiatal felnőtt voltára történő utalást, hiszen az csak abban az esetben értékelhető enyhítő körülményként, ha az a büntetlen előélettel társul*”.⁶³ Ugyanezen indok alapján több döntést is találunk, ahol a bíróság eltekintett a fiatal felnőtt kor enyhítő körülményként történő figyelembe vételétől.⁶⁴ Ezzel ellentétben a Miskolci Törvényszék ítélete alapján a fiatal felnőtt kor csekély fokban enyhítő, ha pl. a vádlott büntetett előéletű.⁶⁵ A Fővárosi Ítéltábla másik döntésében a nemzetközi tendenciákat is szem előtt tartva, hivatkozva az Európa Tanács R. (2003) 20 sz. ajánlására, a fiatal felnőttkor enyhítő hatást tulajdonított annak ellenére, hogy a vádlott már volt büntetve.⁶⁶ A büntetlen és a büntetett előélet, valamint a fiatal felnőtt kor együttes előfordulásának esetkörére, kiforrott és egységes bírói gyakorlatról nem igen beszélhetünk. A bírák igazságérzete valószínűleg megkívánja ennek a kérdéskörnek a felülvizsgálatát is, hiszen egyes bíróságok affelé tendálnak, hogy a két körülményt igyekeznek elválasztani és külön tényezőként kezelni. A fiatal felnőtt kor elsősorban azért kerül értékelésre a büntetés kiszabás során, mert a felnőttkor küszöbén álló vádlott személyiségének fejlettségi szintje nagyobb hasonlóságot mutat a fiatal korú elkövetőkével. A fiatal felnőtt még nem kiforrott személyiség, de a bűncselekményét már felnőtt korban követte el, így a hatályos büntetőjogi rendelkezések alapján, rájuk a felnőttekre vonatkozó szabályokat fogja alkalmazni a bíróság azzal, hogy a fiatal életkor csupán egy lesz a figyelembe vehető büntetés kiszabási körülmények között.

A büntetlen előélet ezzel szemben azt a szempontot igyekszik figyelembe venni, hogy a vádlott eddigi életútja makulátlan, még nem került összeütközésbe a törvénnyel. A magam részéről nem látom akadályát annak, hogy miért ne lehetne egy fiatal felnőtt esetén, a még kiforratlan személyisége mellett is enyhítőként értékelni a büntetlen előéletet, értékelve azt a tényt, hogy a fiatalok kriminalitási aránya az összsbűnözésen belül is magas. Ugyanígy logikusan, amennyiben már a fiatal felnőtt volt büntetve, akkor azt a tényt, annak súlyosságával arányban, a fiatal felnőtt kor mellett kellene súlyosító körülményként figyelembe venni.

6. Záró gondolatok

A büntetés kiszabás körében figyelembe vehető enyhítő és súlyosító körülményeket, nem lehet és nem is kell taxatív módon meghatározni. Ezek a tényezők nem kőbe vésett szabályok, a változó életviszonyokkal, a társadalmi, technikai és tudományos fejlődéssel szükségképpen változnak. Azonban az Európa Tanáccsal egyetértve

⁶² BH 2003. 271.

⁶³ Pécsi Ítéltábla Fkf.I.2/2017/16.

⁶⁴ Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.102/2015/7, Szegedi Ítéltábla Bf.I.83/2014/11., Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.208/2011/11, Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.36/2017/12, BH 2004. 353.

⁶⁵ A Miskolci Törvényszék B.49/2016/24.

⁶⁶ Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.116/2013/34.

mondhatjuk, hogy a büntetéskiszabási körülményeket időről időre érdemes felülvizsgálni.⁶⁷ Ez a kulcsa ugyanis a jogbiztonságot és jogegyenlőséget is biztosító egységes bírói gyakorlatnak. Ez igaz a magyar büntetéskiszabási gyakorlatra is, és különösen a témánk szempontjából most kiemelt fiatal felnőtt bűnelkövetői kategóriára. A 18. életévüket betöltő fiatalok nem egyik napról a másikra válnak éretté. Egyet értve Korinek Lászlóval „*az életben, de még a kriminalitás világában sincsenek éles határok*”.⁶⁸ Az életkori határok meghúzásának ennek megfelelően a büntetőjogban sincsenek mindenkire érvényes, megdönthetetlen alapjai. Ezért a születésnapok okozta igazságtalanságok kompenzálására a büntetőjogban igen nagy szükség van. Egy ismert büntetőügyben az aljas indokból, különös kegyetlenséggel elkövetett büntetőügy vádlottja, 15 évvel a bűncselekmény elkövetése után, az utolsó szó jogán így nyilatkozik: „*22 éves voltam akkor, nem tudom miért döntöttem úgy*.”⁶⁹ Ezzel az egyetlen mondattal szemléletesen jellemezhető, hogy miért is vannak a fiatal felnőtt kornak büntetőjogi relevanciái és miért kell külön kezelni ezt az elkövetői kategóriát. Meggyőződésem, hogy vannak olyan bűncselekmények, melyeknél a társadalom nem mondhat le az elkövetőről, és annak a társadalomba való visszailleszkedésének lehetőségéről sem.

Napjainkban az ifúság tekintetében megfigyelhető a társadalmi érés, az önállósodás egyre magasabb életkorra való kitolódása, ezért ezt a tendenciát a jogalkotónak és a jogalkalmazónak is követnie kell. A jogfejlődés egyértelmű irányai a fiatal felnőtt korúak büntetőjogi szankcionálásának differenciálása irányába mutatnak. A büntetéskiszabási körülményeknek pedig mindig összhangban kell lenni a változó társadalmi viszonyokkal, jogszabályi változásokkal. Mivel az utóbbi időben az elkövető életkorát illetően társadalmi változások is bekövetkeztek, ezért indokoltnak tartom az egységes ítélkezési gyakorlat megteremtése érdekében, a fiatal felnőtt korúakra vonatkozó büntetéskiszabási körülmények felülvizsgálatát és egységessé, valamint egyértelművé tételét is.

Először is abban a kérdésben kellene egységesen állást foglalni, hogy egyáltalán ki minősül fiatal felnőttnek. A nemzetközi tendenciákat is figyelembe véve, összhangban a gyermekvédelmi törvénnyel is, fiatal felnőttként a 18. életévét már betöltött, de 24. életévét be nem töltött elkövetőt kellene meghatározni. Érdemes lenne felülvizsgálni a fiatal felnőtt kor és a büntetlen előélet együttes alkalmazásának lehetőségét is. Támogatandó lenne, hogy a fiatal felnőtt kor és a büntetlen előélet, mivel más szempontokat értékelnek, ezért együttesen is lehessenek enyhítő körülmények. Ugyanakkor a büntetett előélet ne zárja ki automatikusan a fiatal felnőtt kor enyhítőként történő figyelembevételét. Az egységes bírói gyakorlat megteremtése érdekében, ezekben a kérdésekben kétségtelenül a Kúriának kellene egységesen állást foglalnia.

⁶⁷ Erre hívja fel a figyelmet az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R (92) 17. számú Ajánlása, a büntetéskiszabás egyöntetűségére, 5. pont.

⁶⁸ Korinek László: *Kriminológia II.*, Fiatalkorúak, gyermekkorúak, bűnözés, Magyar Közlöny Lap-és Könyvkiadó Budapest, 2010. 11.o.

⁶⁹ <https://444.hu/2018/06/04/eletfogytiglant-kapott-a-ferfi-aki-15-eve-elutott-majd-megolt-egy-fiatal-not>